

скитѣ българи гледаха къмъ близката нова християнска държава Гърция. Връзкитѣ обаче съ Сърбия скоро станаха много по-яки, отколкото спрѣмо Гърция. Благодарение на близостта на езика и общитѣ църковно-книжовни нужди, завърза се духовно общение между сърби и българи. Начинателитѣ на българското възраждане се явиха у западнитѣ българи: Кирилъ Пейчиновичъ въ Тетовско и Скопско, Хаджи Якимъ въ Кратовско, Неофитъ Рилски отъ Разлога въ Рилския манастиръ и др. Отъ западнитѣ пририлски крайща бѣ и прѣдвѣстникътъ на това възраждане Паиси, който много дължи и на австрийска Сърбия. Книги, печатани за сръбското юношество, се учеха и отъ българскитѣ дѣца; други пъкъ се нагласяваха нарочно за българскитѣ нужди. Заедно съ това въ западна България и Македония почнаха да идватъ и учители сърби, едни за прѣхрана, други емигранти отъ австрийска Сърбия. Въ западна България се чуваше гласа на сърбина К. Огняновичъ; въ Кюстендилъ прѣзъ 40-тѣхъ год. учеше сръбинътъ Панайотъ, нареченъ Мисироко; секретарътъ на българския велешки владика Авксентия бѣше сръбинъ; въ Велесъ, Щипъ и др. учителствуваше Георги Милетичъ и др. Повечето отъ сръбскитѣ учители се ожениха за мѣстни българки и се побългариха. Агентътъ на сръбското правителство въ Македония Ст. Верковичъ и той така се бѣ сближилъ съ българитѣ, че се зае да защитава тѣхната кауза.

До 70-тѣхъ години на XIX вѣкъ сръбската държава, сръбскитѣ учени и народъ знаеха, че Македония е населена съ поробенъ братски български народъ. Най-много, за което мечтаеше малкото тогава сръбско княжество бѣ, да се постигне югославѣнски съюзъ между сърби и българи, които живѣятъ въ „България, Тракия и Македония“.¹⁾ Сърбитѣ помагаха на българщината съ каквото можеха, и тѣхнитѣ учители въ Македония и България нѣмаха ни омисль да посърбаватъ своитѣ съсѣди българи. Духовнитѣ обаче успѣхи на българитѣ прѣзъ 1870 г., когато се основа независима българска църква, създаването на българското княжество (1878 г.), съединението на сѣверна България съ Румелия и поражението при Сливница (1885 г.), всичко това стресна сръбитѣ. Подбудени отъ Австрия, тѣ отвърнаха очи отъ своитѣ сънародници въ Босна,

¹⁾ Документи, № 193.